

NAFARROAKO GOBERNUA

GARAPEN EKONOMIKOA

ESKUBIDE SOZIALAK

OGASUNA ETA FINANTZA POLITIKA

LEHENDAKARITZA, FUNTZIO
PUBLIKOA, BARNEA ETA JUSTIZIA

HERRITARREKIKO ETA
ERAKUNDEEKIKO HARREMANAK

HEZKUNTZA

OSASUNA

KULTURA, KIROLA ETA GAZTERIA

LANDA GARAPENA, INGURUMENA
ETA TOKI ADMINISTRAZIOA

SEGURTASUNA ETA LARRIALDIAK

Ekonomiaren eta enpleguaren bultzada eta gizarte-arloetan egindako inbertsioa, 2018ko aurrekontuen aurreproiektuaren arlo nagusiak

Finantzariora ez den 3.883 milioiko gastuarekin, iragan urtearen aldean % 4,07 igo dena (152 milioi), 2017ko aurrekontuaren igoera finkatu da

Asteartea, 2017.eko urriak 31

Nafarroako Gobernuak gaur [2018. urterako Nafarroako Aurrekontu Orokorren](#) aurreproiektua onartu du gaur. Horrela, 3.883 milioi euroko gastu ez-finantzariora aurreikusten du, % 4,7ko igoera dena aurreko urtearen aldean. Beraz, termino absolutuetan 151,8 milioi euro gehiago dira. Horrez gain, finantza-gastua 274 milioi eurokoa izango da hurrengo ekitaldirako. Gizarte-arloak dira aurrekontuan pisurik handiena dutenak, eta gastu ez-finantzario osoaren % 55,4 ekartzen dute.

Nafarroako Jauregiaren fatxada Karlos III. etorbidean.

Ogasuneko eta Finantza Politikako kontseilari Mikel Aranbururen arabera, aurrekontu hauek "aurreko urtean izandako aurrekontuaren igoera handiaren finkatzea ekartzen dute, eta pisu nabaria ekartzen dute gizarte-arloetan nahiz ekonomiaren sustapenean".

Dokumentua Ekonomia eta Gizarte Kontseilura, Ingurumen Kontseilura eta Toki Araubideko Batzordera bidaliko dute aztertzeko eta irizpena eman dezaten, foru legeko proiektu gisa behin betiko onartzeko. Geroago, Nafarroako Parlamentura eramango da, eztabaidatzeko eta onartzeko.

Ekonomia, enplegua eta eskubide sozialak bultzatzea

Garapen Ekonomikoko aurrekontua % 9,5 handitu da aurreko urteko aurrekontuaren aldean, eta bere gastu-muga 243 milioira igo da. Bere helburu nagusiak kalitatezko enplegua sortzea izaten jarraitzen du, jarduera ekonomikoari lagunduz, berrikuntzarako laguntzak handituz eta lurraldearen garapen orekatua sustatuz. Zentzu horretan, nabarmendu behar da politika ekonomikorako, enpresa eta lan arloko politikarako 38,5 milioiko aurrekontua (2017ko aurrekontua baino % 3,9 gehiago), eta zehazki, **Sakanako, Erriberako, Lizarrako eta Erdialdeko eskualde-planetarako** bideratutako partiden % 56ko igoera. Horrez gain, esanguratsua da **I+G+Brako** baliabideen igoera, 35 milioi euroekin.

Eskubide Sozialen aurrekontuak gora egin du, % 4,89, 2017. urtearen aldean (% 19 2016. urtearen aldean). Horri esker, gizarte-eragile berriekin akordio berria abian jarriko da, enpleguko politika aktiboan arloan, etorkizuneko **Enplegu Planaren** barruan, 188 milioiko inbertsioarekin hurrengo urteetan (46,5 milioi 2018rako), langileen prestakuntzari laguntzeko, enpresa eta autonomiei laguntzeko eta zailtasunak dituzten taldeak laneratzeko, hala nola iraupen luzeko langabeak, desgaitasuna duten pertsonak, emakumeak eta gazteak. Aurrekontuari esker, mendekotasunaren eta desgaitasunaren arretaren arloan lana indartuko da, eta **Familiari, Haurrei eta Nerabeei laguntzeko Plana eta Errentako Etxebizitza Sozialeko Plana** abian jartzeaz gain, birgaitzea sustatuko du.

Horrela, errentako etxebizitza sozialaren planaren bigarren fasea (524 etxebizitza berri) gauzatzen hasiko da; beste laguntza bat txertatuko da mendeko pertsonen etxerako zaintzaile profesionalak kontratatzeko (aurreikuspena 3.400 kontratueterako laguntzak handitzea da, neurria guztiz garatuta dagoenean), edo gazteen, desgaitasunen bat duten pertsonen eta iraupen luzeko langabeen 4.000 arteko enplegu mantentzeko eta sustatzeko.

Osasuna, Hezkuntza eta Kultura

Osasuna aurreproiektu honen lehentasunetako bat da, aurrekontuak erakusten duen moduan, 1.059 milioi, Gobernuaren handiena dena. 2018an, osasuna hobetzeko konpromisoa **Lehen mailako arretaren** alde egindako apustuan islatzen da, osasun-sistema publikoaren ardatz gisa, izan ere, aurrekontuan % 4,6 handitu da, 154 milioitan kokatu arte. Behin onartuta, Lehen mailako Arretako Estrategia, 3 milioi euro inguru bideratuko dira langileak indartzeko eta ekipamendu medikoa erosteko (ekografoak, X izpien ekipamenduak, erretinografoak eta abar), horrela, esparru honetan profesionalak ebazteko duten gaitasuna handituz.

Era berean, nabarmendu behar dira **azpiegituren** arloan aurreikusitako zenbait jarduera, hala nola Doneztebeko Osasun Zentroaren lanak, Tafallako Osasun Zentroaren handitzea eta berrikuntza, San Adrian Osasun Zentroaren erreforma edo Lezkairu Osasun Zentroaren lanen lizitazioa besteak beste.

Halaber, **osasun-garraioko eredu berria txertatzea, landa-urgentziak eta arreta soziosanitarioa eskualdean artatzea** dira lehentasunetako beste helburu batzuk. Zehazki, larrialdi-zerbitzua barneratzeko 1 milioi euro inguru bideratzea aurreikusten da.

Beste lerro estrategiko bat **itxaronzerrenden murrizketa** da. Horretarako, 1,5 milioiko aurrekontua egin da langileen arloan. Eta ekitatean aurrera egiteko, erabakigarritzat hartzen dira **baterako ordainketa farmazeutikorako laguntzak**, 2018an 2 milioi euro izango dituztenak, guztira 242.000 pertsona onuradun izateko. Aurrekontuko zuzkidura berriari esker, Departamentuak beste jarduera garrantzitsu batzuk egin ahalko ditu, hala nola etxeko ospitaleratzea, osasun mentaleko zerbitzuak barneratzea, Nafarroako Ospitalegunean zainketa aringarrien ezartzea edo osasun ikerketa sustatzea.

Osasun Publikoari dagokionez, Aurreproiektuak sustapenaren eta prebentzioaren alde egindako apustu irmoa erakusten du. **Zahartze aktibo eta osasungarriko estrategia** nabarmentzen da, 320.000 euroko inbertsioa aurreikusten duena.

Hezkuntzaren aurrekontua % 1,29 handitu da, 651 milioi eurora heldu arte. Honek % 8,41eko igoera ekarri du 2016ko aurrekontuen aldean. Bestelako ekintzen artean, milioi erdi euro ingurutan handitzea aurreikusten da Udalarekin egindako hitzarmeneterako, **0 eta 3 urte bitarteko haurren eskolatzera**, partida osoa 9 milioikoa izanda; **700.000 euro gehiago** inbertituko dira **beketan**, garraioan, jantokian, egoitzan eta ezohiko laguntzan. Bestalde, 600.000 eurotan baino gehiagotan handituko da **testuliburuak doan** izatea bermatzeko inbertsioa. Nabarmendu behar da **hezkuntza-teknologietan** egindako inbertsioa % 58 handitu dela. Horrekin, proiektu pilotu bat abian jartzea aurreikusten da, ordenagailu pertsonalen zuzkidura batekin, "ikasle bat = gailu bat" eredu aplikatuz. Horrekin lotuta, Nafarroako zentro guztiak lotzeko beharrezkoa den azpiegituren lan egiten ari dira. Hezkuntzak 2,5 milioiko ekarpena egingo du horretarako.

Goi-mailako Hezkuntzari dagokionez, Nafarroako Unibertsitate Publikoarekin egindako urte anitzeko

finantzazio-akordioa 2,5 milioitan handitu da. Zenbateko horren barruan, **Medikuntzan gradu berriak ezartzea** jasotzen da, eta baita aplikazio medikoak ere: Ingeniaritza biomedikoa, Bioteknologia eta datuen zientzia (Medikuntzan, industrian edo bankan aplika daitezkeenak).

Horrez gain, hezkuntza-jardueran, 2018an ezarriko diren plan estrategikoei eragina dute: Lanbide Heziketako Plan Estrategikoa, Eskolae Hezikidetzaren Plana eta Aniztasunaren Tratatuerako Plana, inbertsio handiagoa barne hartzen dutenak irakasleen prestakuntzan, 100.000 euroko igotzearekin. Horrez gain, 90.000 eurotan handitu da prestakuntza-eskaera berriei aurre egiteko inbertsioa, Departamentuaren ildo estrategikoa gisa.

Bestalde, Kultura, Kirola eta Gazteria Departamentua % 6,5 handitu da. Horrekin, bestelako neurrien artean, **industria kultural eta sortzaileei bultzada gogorra** eman nahi zaio, batez ere 948 MERKATUaren bidez, 240.000 euro ingurukoa den zuzkidurarekin; **artxibo digitala** garatuko da Nafarroako Gobernu osoan eragiten duen administrazio elektronikoa ezartzeko. Horretarako, 260.000 euro inguruko zuzkidura aurreikusita dago, eta **Nafarroako Museoaren** eraikinean jarduera garrantzitsu bat aurreikusita dago, bere eraginkortasun energetikoa hobetzeko eta bere bildumen nahitazeko zainketari erantzuteko. 2018. urtean 477.500 euro bideratuko dira horretarako. Bestalde, erakusketen gastuetarako aurrekontua 160.000 eurotik 350.000 eurora pasa da. Bestalde, 40.000 eurotik 100.000 eurora handituko dira **gazteen mugikortasuneko programak; kiroleko balioen plana** abian jarriko da, kirol-gatazketan bitarteko gisa aritzeko bulegoa abian jartzea barne hartzen duena. 2018ko aurrekontuari 6,6 milioiko ezohiko partida gehitu zaio, **Navarra Arena** pabiloia irekitzeko konpromisoa betetzeko. Hain zuzen federazioen eta Nafarroako Kirolaren eta Gazteriaren Institutuaren aroaren egoitza izango da. Horren ondorioz, aurrekontua % 18,8 handitu da.

Landa Garapena, Ingurumena eta Toki Administrazioa

Departamentu honen aurrekontua % 8,4 handitu da, 389 milioi euro arte.

Toki Administrazioaren barruan, 2018an 40 milioi **Nafarroako Tokiko Inbertsio Planean** aurreikusitako lanak gauzatzeko bideratuko dira. Esparru horretan, Nafarroako tokiko erakundeen finantza-egonkortasuna indartzeko, 6,5 milioi eurotan handituko da Transferentzien arruntan Funtza (KPI + 2 puntu). Funtz horrek 5,8 milioi euro gehiago izango ditu aurreikuspen sozialeko sistemak sortutako defizita orekatzeko.

Landa Garapeneko, Nekazaritzako eta Abeltzaintzako Zuzendaritza Orokorren aurrekontu-neurri handiak gure komunitateko **nekazaritza-sektorea finkatzeko** dira, Nafarroako egitura ekonomikoaren barruan duen pisuari aurre egiteko eta haren lehiakortasuna hobetzeko. Nabarmendu behar da nekazaritza-ustiatzeetan inbertsioak egiteko 10 milioiko aurrekontua, 3 milioikoa gazteak sektorean sartzeko (2017an baino 1,7 milioi gehiago) eta 2,3 milioi eurokoa ekoizpen ekologikorako eta 3,2 nekazaritza eta ingurumen neurrietarako. Horrez gain, aseguru-primen bidez konpentsatzeko partidaren zuzkidura handituko da, Agroseguro bidez. Horrela, 3,5 milioi arte helduko da ustiatzeen arriskuei aurre egiteko.

2018an lehen fasearen eremu ureztagarriaren kanonak eta **Itoitz-Nafarroako Kanalaren** lehen fasea handitzeko kanonak 26,2 milioi euroko ekarpena ekarriko dute, 2017an baino 3,96 milioi gehiago.

Ingurumeneko eta Lurralde Antolamenduko arloari dagokionez, **ekonomia zirkularreko eta urretako** aurrekontua 388.000 eurotan handitu da (% 16). 2018an ingurune naturalari arreta berezia ematen jarraituko da, bai kontserbazioaren ikuspegitik, bai aprobetxamendu iraunkorretik. Horrela, 3,2 milioi baino zertxobait gehiago bideratuko dira basogintzaren arloko jardueretarako eta mendiak kontserbatzeko, eta 2 milioi inguru Nafarroako naturaguneak hobetzeko eta mantentzeko.

Aipamen berezia merezi du naturaren kontserbazioarekin, **ingurumen hezkuntzarekin** edo **klima-aldaketarekin** zerikusia duten Europako proiektuetan parte hartzea. Xede horretarako, 1,5 milioi euro baino zertxobait gehiago bideratuko dira 2018an.

Halaber, 1,1 milioi bideratuko dira lurraldeko eta iraunkortasunerako agentzia den Lursareak

garatutako ekintzetarako; paisaiarekin eta lurraldearen plangintzako eta antolamendu tresnak dinamizatzearekin zerkusia duten ekintzetarako hain zuzen. Aurrekontua 1,1 milioi eurokoa da.

Lehendakaritza, Funtzio Publikoa, Barnea eta Justizia

Departamentu honen aurrekontua % 1,7 handitu da (% 13,2 2016. urtearen aldean); eta 305 milioitan kokatu da. Halaber, **funtzionarioen soldata % 1,5 igo da**, eta horrek 17,3 milioiko partida ekartzen du 2018. urtean, Estatuak onartutakoan, gehieneko igoera delako. Horrez gain, prestakuntzaren, birziklatzearen eta langile publikoen hobekuntzaren arloan, 2018. urterako 16.521.477 euroko aurrekontua egin da.

Beste inbertsio garrantzitsu bat dira antzinako artxiboa egokitzeko lanak, 2,4 milioi eurokoak direnak.

Justiziaren arloan, 2018an **Lehen Auzialdiko 9. zk.ko Epaitegi berria** abian jarriko da, eta Lurzoru Klausulen Epaitegiaren jardura finkatuko da, 2017ko ekitaldi honetan dagoeneko lanean ari dena.

Bestalde, Barneko Zuzendaritza, nabarmendu behar da Babes Zibileko Zerbitzuaren telekomunikazioetako arlo nagusiaren garapena, gaur egun guztiz zaharkitua dagoena, eta Suhiltzaileen Zerbitzuko ibilgailuen berrikuntza partziala. Bestalde, Informatikako, Telekomunikazioetako eta Berrikuntza Publikoko Zuzendaritza Nagusian baliabide handiak bideratuko dira erabilera orokorreko softwareko lizentziak erosteko eta sistema informatikoak mantentzeko kontratuak berritzeko.

Bakea eta bizikidetzak, euskararekiko konpromisoa eta berdintasuna sustatzea

Herritarrekiko eta Erakundeekiko Harremanetako Departamentuaren aurrekontua 21,7 milioi eurokoa da, % 5,2 handitu delako. Horrekin, bestelako neurri berrien artean, **Nafarroako Memoria Institutua** sortuko da, programa-akordioan jasotzen dena. Horretarako, 445.000 euroko aurrekontua egin da.

Berdintasuna sustatzeari dagokionez, 70.000 euroekin hornituko da **LGTBI taldearen gizarte-berdintasunerako Foru Legea** garatzeko. Lege hori aurtengo ekainean onartu zen eta 60.000 euro arte handitu da Kattalingune zerbitzurako lankidetzak-hitzarmenaren zenbatekoa, ematen den arreta handitzeko asmoarekin.

Halaber, aurrekontuak Administrazioan herritar euskaldunekin dagoen konpromisoa islatzen du. 2018. urterako 6.663.445 euroko ekarpena egin zaio Euskarabideari, **herritarren hizkuntza-eskubideak** bermatzeko **Nafarroako bi hizkuntzetan**. Zehazki, hiru partida handituko dira: hizkuntza-politikak ebaluatzeko eta administrazioei aholkatzeko direnak; itzulpen arlokoak, euskarazko edukiak handitzeko eta inprimakiak eta agiriak egokitzeko; eta administrazio publikoetan euskaraz prestatzeko direnak. Hiruretarako egindako inbertsioa 496.531 eurokoa izango da.